

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (deveti senat)

z dne 25. januarja 2024*

„Predhodno odločanje – Varstvo potrošnikov – Direktiva 93/13/EGS – Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah – Stroški, nastali zaradi sklenitve pogodbe o hipotekarnem kreditu – Vračilo zneskov, plačanih na podlagi pogoja, ki je bil razglašen za nepoštenega – Začetek teka zastaralnega roka za zahtevek za vračilo“

V združenih zadevah od C-810/21 do C-813/21,

katerih predmet so predlogi za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki jih je vložilo Audiencia Provincial de Barcelona (pokrajinsko sodišče v Barceloni, Španija) z odločbami z dne 9. decembra 2021, ki so na Sodišče prispele 20. decembra 2021, v postopkih

Caixabank SA, nekdanja Bankia SA

proti

WE,

XA (C-810/21),

in

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, SA

proti

TB,

UK (C-811/21)

in

Banco Santander SA

proti

OG (C-812/21)

ter

* Jezik postopka: španščina.

OK,

PI

proti

Banco Sabadell SA (C-813/21),

SODIŠČE (deveti senat),

v sestavi O. Spineanu-Matei, predsednica senata, S. Rodin (poročevalec), sodnik, in L. S. Rossi, sodnica,

generalni pravobranilec: A. M. Collins,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Caixabank SA J. Gutiérrez de Cabiedes Hidalgo de Caviedes, abogado,
- za WE XA, TB, UK, OG, OK in PI J. Fraile Mena, procurador, in F. García Domínguez, abogado,
- za Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA J. M. Rodríguez Cárcamo in A. M. Rodríguez Conde, abogados,
- za Banco Santander SA M. García-Villarrubia Bernabé in C. Vendrell Cervantes, abogados,
- za Banco Sabadell SA G. Serrano Fenollosa in R. Vallina Hoset, abogados,
- za špansko vlado A. Ballesteros Panizo in A. Pérez-Zurita Gutiérrez, agenta,
- za italijansko vlado G. Palmieri, agentka, skupaj z G. Rocchittom, avvocato dello Stato,
- za Evropsko komisijo J. Baquero Cruz in N. Ruiz García, agenta,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlogi za sprejetje predhodne odločbe se nanašajo na razlago člena 6(1) in člena 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288, in popravek v UL 2019, L 214, str. 25).

- 2 Ti predlogi so bili vloženi v okviru sporov med družbo Caixabank SA, nekdanjo Bankia SA, ter osebama WE in XA v zadevi C-810/21, med družbo Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA ter osebama TB in UK v zadevi C-811/21, med družbo Banco Santander ter osebama SA in OG v zadevi C-812/21 ter med osebama OK in PI ter družbo Banco Sabadell SA v zadevi C-813/21, in sicer v zvezi s posledicami razglasitve ničnosti nepoštenega pogoja v pogodbah o hipotekarnem kreditu, sklenjenih med temi strankami.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Člen 2(b) Direktive 93/13 določa:

„V tej direktivi:

[...]

b) ‚potrošnik‘ pomeni vsako fizično osebo, ki v pogodbah, zajetih s to direktivo, deluje za namene, ki so izven njene poslovne ali poklicne dejavnosti“.

- 4 Člen 6(1) te direktive tako določa:

„Države članice določijo, da nepošteni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nepoštenih pogojev.“

- 5 V členu 7(1) navedene direktive je določeno:

„Države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.“

Špansko pravo

- 6 Člen 121-20 Ley 29/2002, primera Ley del Código Civil de Cataluña (zakon 29/2002, prvi zakon o civilnem zakoniku Katalonije) z dne 30. decembra 2002 (BOE št. 32 z dne 6. februarja 2003, v nadaljevanju: katalonski civilni zakonik) določa:

„Kakršni koli zahtevki zastarajo v desetih letih, razen če je zadevna oseba pred tem s priposestvanjem pridobila pravico ali če ta zakonik ali posebni zakoni določajo drugače.“

- 7 Člen 121-23 tega zakonika določa:

„Zastaralni rok začne teči, ko je zahtevok nastal in je izvršljiv ter je oseba, ki s tem zahtevkom razpolaga, seznanjena oziroma je lahko razumno seznanjena z okoliščinami, na katerih zahtevok temelji, in s tem, zoper katero osebo ga je mogoče uveljaviti.“

8 Člen 121-11 navedenega zakonika določa:

„Razlogi za pretrganje zastaralnega roka so:

- a) vložitev tožbe pred sodišči, tudi če se ta zavrne zaradi kršitve postopka;
- b) začetek arbitražnega postopka v zvezi s terjatvijo;
- c) izvensodna izterjava terjatve;
- d) priznanje pravice ali odpoved zastaranju s strani osebe, proti kateri se lahko zahtevek uveljavlja v zastaralnem roku.“

9 Člen 1303 katalonskega civilnega zakonika določa:

„Če se obveznost razglasi za nično, morata pogodbeni stranki ena drugi vrniti vse, kar sta prejeli na podlagi pogodbe, skupaj s plodovi ali ceno z obrestmi, razen če je v naslednjih členih določeno drugače.“

Spori o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

Zadeva C-810/21

- 10 Osebi WE in XA sta 4. februarja 2004 z družbo Bankia, ki se je leta 2021 združila z družbo Caixabank, sklenili pogodbo o hipotekarnem kreditu (v nadaljevanju: kreditna pogodba v zadevi C-810/21).
- 11 Zadnji račun v zvezi s stroški, ki izhajajo iz te pogodbe, ki se je nanašal na notarske stroške ter stroške registracije in vodenja navedene pogodbe, sta osebi WE in XA plačali 4. maja 2004.
- 12 Osebi WE in XA sta 16. januarja 2018 vložili tožbo za razglasitev ničnosti pogoja iz kreditne pogodbe v zadevi C-810/21, v skladu s katerim mora kreditojemalec plačati vse stroške, ki izhajajo iz sklenitve te pogodbe.
- 13 Družba Bankia je tej tožbi ugovarjala, pri čemer je trdila, da je tožba za vračilo zastarala, ker je zastaralni rok desetih let za vložitev tožbe, določen v členu 121–20 katalonskega civilnega zakonika, potekel.
- 14 Juzgado de Primera Instancia n° 50 de Barcelona (sodišče prve stopnje št. 50 v Barceloni, Španija) je z odločbo z dne 23. septembra 2020 zavrnilo ugovor zastaranja, ki ga je uveljavljala družba Bankia, in je tej banki naložilo plačilo zneska 468,48 EUR iz naslova notarskih stroškov, stroškov registracije in vodenja kreditne pogodbe v zadevi C-810/21. Družba Bankia je zoper to odločbo vložila pritožbo pri Audiencia Provincial de Barcelona (pokrajinsko sodišče v Barceloni, Španija), ki je predložitveno sodišče.

Zadeva C-811/21

- 15 Osebi TB in UK sta 20. januarja 2004 z družbo Banco Bilbao Vizcaya Argentaria sklenili pogodbo o hipotekarnem kreditu (v nadaljevanju: kreditna pogodba v zadevi C-811/21).
- 16 Zadnji račun v zvezi s stroški, ki izhajajo iz te pogodbe, ki se je nanašal na notarske stroške ter stroške registracije in vodenja navedene pogodbe, sta osebi TB in UK plačali 15. marca 2004.
- 17 Osebi TB in UK sta 16. januarja 2018 vložili ničnostno tožbo zoper pogoj iz kreditne pogodbe v zadevi C-811/21, v skladu s katerim mora kreditojemalec plačati vse stroške, ki izhajajo iz sklenitve te pogodbe.
- 18 Družba Banco Bilbao Vizcaya Argentaria je tej tožbi ugovarjala, pri čemer je trdila, da je tožba za vračilo zastarala, ker je zastaralni rok desetih let za vložitev tožbe, določen v členu 121–20 katalonskega civilnega zakonika, potekel.
- 19 Juzgado de Primera Instancia n° 50 de Barcelona (sodišče prve stopnje št. 50 v Barceloni, Španija) je z odločbo z dne 25. septembra 2020 zavrnilo ugovor zastaranja, ki ga je uveljavljala družba Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, in je tej banki naložilo plačilo zneska 499,61 EUR iz naslova notarskih stroškov ter stroškov registracije in vodenja kreditne pogodbe v zadevi C-811/21. Družba Banco Bilbao Vizcaya Argentaria je zoper to odločbo vložila pritožbo pri Audiencia Provincial de Barcelona (pokrajinsko sodišče v Barceloni, Španija), ki je predložitveno sodišče.

Zadeva C-812/21

- 20 Oseba OG je 17. decembra 2004 z družbo Banco Santander sklenila pogodbo o hipotekarnem kreditu (v nadaljevanju: kreditna pogodba v zadevi C-812/21).
- 21 Zadnji račun v zvezi s stroški, ki izhajajo iz te pogodbe, ki se je nanašal na notarske stroške ter stroške registracije in vodenja navedene pogodbe, je oseba OG plačala 18. marca 2005.
- 22 Oseba OG je 12. septembra 2017 vložila tožbo za razglasitev ničnosti pogoja iz kreditne pogodbe v zadevi C-812/21, v skladu s katerim mora kreditojemalec plačati vse stroške, ki izhajajo iz sklenitve te pogodbe.
- 23 Družba Banco Santander je tej tožbi ugovarjala, pri čemer je trdila, da je tožba za vračilo zastarala, ker je zastaralni rok desetih let za vložitev tožbe, določen v členu 121–20 katalonskega civilnega zakonika, potekel.
- 24 Juzgado de Primera Instancia n° 50 de Barcelona (sodišče prve stopnje št. 50 v Barceloni, Španija) je z odločbo z dne 25. septembra 2020 zavrnilo ugovor zastaranja, ki ga je uveljavljala družba Banco Santander, in je tej banki naložilo plačilo zneska 589,60 EUR iz naslova notarskih stroškov ter stroškov registracije in vodenja kreditne pogodbe v zadevi C-812/21. Družba Banco Santander je zoper to odločbo vložila pritožbo pri Audiencia Provincial de Barcelona (pokrajinsko sodišče v Barceloni, Španija), ki je predložitveno sodišče.

Zadeva C-813/21

- 25 Osebi OK in PI sta 14. julija 2006 z družbo Banco Sabadell sklenili pogodbo o hipotekarnem kreditu (v nadaljevanju: kreditna pogodba v zadevi C-813/21).
- 26 Zadnji račun v zvezi s stroški, ki izhajajo iz te pogodbe, ki se je nanašal na notarske stroške ter stroške registracije in vodenja navedene pogodbe, sta osebi OK in PI plačali 4. oktobra 2006.
- 27 Osebi OK in PI sta 15. decembra 2017 po tem, ko sta 15. novembra 2017 zoper družbo Banco Sabadell vložili izvensodni zahtevek, ki mu ta banka ni ugodila, vložili tožbo za razglasitev ničnosti pogoja iz kreditne pogodbe v zadevi C-813/21, v skladu s katerim bi moral kreditojemalec plačati vse stroške, ki izhajajo iz sklenitve te pogodbe.
- 28 Družba Banco Sabadell je tej tožbi ugovarjala, pri čemer je trdila, da je tožba za vračilo zastarala, ker je zastaralni rok desetih let za vložitev tožbe, določen v členu 121–20 katalonskega civilnega zakonika, potekel.
- 29 Juzgado de Primera Instancia n° 50 de Barcelona (sodišče prve stopnje št. 50 v Barceloni) je z odločbo z dne 11. januarja 2021 ugodilo ugovoru zastaranja tožbe za vračilo, ki jo je vložila družba Banco Sabadell. Osebi OK in PI sta zoper to odločbo vložili pritožbo pri Audiencia Provincial de Barcelona (pokrajinsko sodišče v Barceloni), ki je predložitveno sodišče.
- 30 Predložitveno sodišče se v združenih zadevah od C-810/21 do C-813/21 sklicuje na sodno prakso Sodišča, v skladu s katero za vložitev tožbe za vračilo lahko velja zastaralni rok, če začetek teka tega roka in njegovo trajanje praktično ne onemogočata ali pretirano otežujeta uveljavljanja pravice potrošnika, da zahteva tako vračilo.
- 31 Predložitveno sodišče meni, da je treba pri preverjanju, ali je zastaralni rok v skladu z načelom učinkovitosti, upoštevati dva dejavnika, in sicer, prvič, trajanje zastaralnega roka in, drugič, začetek teka tega roka.
- 32 V zvezi s tem predložitveno sodišče navaja, da ima Avtonomna skupnost Katalonija lastno zakonodajo, ki v nekaterih pogledih odstopa od španske zakonodaje, in da katalonski civilni zakonik določa desetletni zastaralni rok, ki je dvakrat daljši od zastaralnega roka, določenega v španskem civilnem zakoniku za osebne tožbe.
- 33 V zvezi s tem meni, da v obravnavanem primeru desetletni zastaralni rok iz postopka v glavni stvari ne krši načela učinkovitosti, ker ta rok zadostuje za to, da lahko potrošnik pripravi in vloži učinkovito pravno sredstvo. Vendar to sodišče dvomi o pravilni razlagi nacionalnega prava v zvezi z določitvijo začetka teka navedenega roka, ki mora v skladu s sodno prakso Sodišča potrošniku omogočiti, da se seznaní z obstojem nepoštenega pogoja in vloži tožbo za ugotovitev ničnosti tega pogoja.
- 34 Predložitveno sodišče ugotavlja, da drugače od pogodbenih pogojev, ki jih je Sodišče že imelo priložnost preučiti v okviru zadev, ki so mu bile predložene, pogoj, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, ki kreditojemalcu nalaga vse stroške sklenitve pogodbe o hipotekarnem kreditu, izčrpa svoje učinke s tem, da potrošnik plača zadnji račun v zvezi s temi stroški. Vendar to sodišče meni, da sodne prakse Sodišča, v skladu s katero triletni rok od datuma neupravičene obogatitve

čezmerno otežuje izvrševanje pravic, ki jih podeljuje Direktiva 93/13, v obravnavanem primeru ni mogoče uporabiti. V zvezi s tem meni, da ta sodna praksa temelji na dejstvu, da lahko zastaralni rok začne teči, še preden so izvršena vsa plačila.

- 35 Poleg tega se predložitveno sodišče sprašuje, ali se mora seznanjenost potrošnika z nepoštenostjo pogodbenega pogoja nanašati le na dejanske elemente te nepoštenosti ali pa mora zajemati tudi pravno presojo teh dejstev. To sodišče meni, da če se mora ta seznanjenost nanašati le na te dejanske elemente, bi lahko datum plačila zadnjega računa pomenil trenutek, od katerega zastaralni rok začne teči, glede na to, da je v obravnavanem primeru pogoj iz postopka v glavni stvari z navedenim plačilom izčrpal svoje učinke.
- 36 Čeprav spoštovanje načela učinkovitosti zahteva, da mora potrošnik imeti možnost, da pravno presodi navedene dejanske elemente, pa bi bilo treba v ta namen določiti še informacije, ki jih je treba dati na voljo povprečnemu potrošniku. V zvezi s tem se predložitveno sodišče, potem ko je predstavilo sodno prakso Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija), sprašuje, ali bi lahko ustaljena nacionalna sodna praksa španskemu potrošniku omogočila, da se v celoti pravno seznanj z nepoštenostjo pogodbenega pogoja.
- 37 Nazadnje, predložitveno sodišče se sprašuje, ali mora biti seznanjenost z nepoštenostjo pogoja podana pred začetkom teka zastaralnega roka v skladu z nacionalnimi pravili ali pred iztekom tega roka. V zvezi s tem to sodišče pojasnjuje, prvič, da je – drugače kot pri petletnem zastaralnem roku, določenem s španskim civilnim zakonikom – na ozemeljskem področju uporabe katalonskega civilnega zakonika zastaralni rok deset let in, drugič, da ima vložitev tožbe v nacionalnem pravnem sistemu prednost, ker zgolj izvensodni zahtevek pomeni razlog za pretrganje roka in za to, da začne rok znova teči v celoti.
- 38 V teh okoliščinah je Audiencia Provincial de Barcelona (pokrajinsko sodišče v Barceloni) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:
- „1. a) Ali je v okviru tožbe za uveljavljanje restitucijskih učinkov ugotovitve ničnosti pogoja, s katerim so bili kreditorejalcu naloženi stroški sklenitve pogodbe, to, da se za vložitev tožbe določi desetletni zastaralni rok, ki začne teči od trenutka, ko so učinki pogoja izčrpani z izvršitvijo zadnjega plačila, in sicer ko se potrošnik seznanj z dejstvi, ki pomenijo nepoštenost [tega pogoja], združljivo s členoma 6(1) in 7(1) Direktive 93/13 ali pa mora imeti potrošnik dodatne informacije o pravni presoji dejstev?
- b) Če je treba poznati pravno presojo dejanskega stanja, ali mora za začetek teka roka veljati ustaljena sodna praksa v zvezi z ničnostjo pogoja ali pa lahko nacionalno sodišče upošteva druge okoliščine?
2. Glede na to, da je tožba za vračilo vložena po dolgem desetletnem zastaralnem roku, kdaj mora biti potrošniku omogočeno, da se seznanj z nepoštenostjo pogoja in svojimi pravicami, ki jih ima na podlagi Direktive [93/13], pred začetkom teka ali pred iztekom zastaralnega roka?“

Vprašanji za predhodno odločanje

- 39 Najprej je treba ugotoviti, da je prvo vprašanje za predhodno odločanje sestavljeno iz dveh delov in da je treba na drugi del tega vprašanja odgovoriti le, če bi bil odgovor na prvi del tega vprašanja nikalen.

- 40 Poleg tega je treba drugo vprašanje za predhodno odločanje preučiti skupaj s prvim delom navedenega prvega vprašanja.

Prvi del prvega vprašanja in drugo vprašanje

- 41 Predložitveno sodišče s prvim delom prvega vprašanja in z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti razlagati tako, da nasprotujeta razlagi nacionalnega prava v sodni praksi, v skladu s katero po razglasitvi ničnosti nepoštenega pogodbenega pogoja, s katerim se potrošniku naložijo stroški sklenitve pogodbe o hipotekarnem kreditu, za tožbo za vračilo takih stroškov velja desetletni zastaralni rok, ki začne teči od trenutka, ko so učinki tega pogoja izčrpani z zadnjim plačilom navedenih stroškov, pri čemer v zvezi s tem ni pomembno, ali je ta potrošnik seznanjen s pravno presojo elementov nepoštenosti navedenega pogoja, in če je odgovor pritrdilen, ali je treba te določbe razlagati tako, da je treba to seznanjenost pridobiti pred začetkom teka zastaralnega roka ali pred iztekom tega roka.
- 42 Opozoriti je treba, da je treba ob neobstoju pravil Unije na zadevnem področju na podlagi načela procesne avtonomije v notranjem pravnem redu vsake države članice določiti postopkovna pravila za pravna sredstva, s katerimi se zagotavlja varstvo pravic posameznikov, pod pogojem, da ta pravila niso manj ugodna od tistih, ki urejajo podobne položaje, za katere velja nacionalno pravo (načelo enakovrednosti), in v praksi ne onemogočajo ali pretirano otežujejo uveljavljanja pravic, ki jih daje pravo Unije (načelo učinkovitosti) (sodba z dne 22. aprila 2021, Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, točka 52 in navedena sodna praksa).
- 43 Glede uveljavljanja zastaralnega roka zoper zahtevek potrošnika za vračilo zneskov, neupravičeno plačanih na podlagi nepoštenih pogojev v smislu Direktive 93/13, je treba opozoriti, da je Sodišče že razsodilo, da člen 6(1) in člen 7(1) te direktive ne nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki ob tem, da določa, da tožba za ugotovitev ničnosti nepoštenega pogoja iz pogodbe, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, ne zastara, določa zastaralni rok za tožbo za uveljavljanje restitucijskih učinkov te ugotovitve, če sta spoštovani načeli enakovrednosti in učinkovitosti (sodba z dne 10. junija 2021, BNP Paribas Personal Finance, od C-776/19 do C-782/19, EU:C:2021:470, točka 39 in navedena sodna praksa).
- 44 Zato je treba ugotoviti, da uveljavljanje zastaralnega roka zoper restitucijske zahtevke, ki jih vložijo potrošniki za uveljavljanje pravic, ki jih imajo na podlagi Direktive 93/13, samo po sebi ni v nasprotju z načelom učinkovitosti, če z uporabo takšnega roka ni v praksi onemogočeno ali pretirano oteženo izvrševanje pravic, ki jih podeljuje ta direktiva (sodba z dne 10. junija 2021, BNP Paribas Personal Finance, od C-776/19 do C-782/19, EU:C:2021:470, točka 40).
- 45 Zlasti v zvezi z načelom učinkovitosti je treba navesti, da je treba vsak primer, v katerem se postavlja vprašanje, ali se z neko nacionalno postopkovno določbo onemogoča ali pretirano otežuje uporaba prava Unije, preizkusiti ob upoštevanju umestitve te določbe v celotnem postopku, poteka postopka in njegovih posebnosti pred različnimi nacionalnimi sodišči. S tega vidika je treba po potrebi upoštevati načela, na katerih temelji nacionalni sodni sistem, kot so načelo varstva pravice do obrambe, načelo pravne varnosti in načelo učinkovitega poteka postopka (sodba z dne 8. septembra 2022, D.B.P. in drugi (Hipotekarni kredit, izražen v tuji valuti), od C-80/21 do C-82/21, EU:C:2022:646, točka 87 in navedena sodna praksa).

- 46 V zvezi z analizo značilnosti zastaralnega roka iz postopka v glavni stvari je Sodišče pojasnilo, da se mora ta analiza nanašati na trajanje takega roka in podrobna pravila njegove uporabe, vključno z načinom sprožitve teka tega roka (sodba z dne 10. junija 2021, BNP Paribas Personal Finance, od C-776/19 do C-782/19, EU:C:2021:470, točka 30 in navedena sodna praksa).
- 47 V zvezi s tem mora zastaralni rok, da bi se štel za skladnega z načelom učinkovitosti, dejansko zadostovati za to, da lahko potrošnik pripravi in vloži učinkovito pravno sredstvo za uveljavljanje pravic, ki jih ima na podlagi Direktive 93/13, in to med drugim v obliki restitucijskih zahtevkov, ki temeljijo na nepoštenosti pogodbenega pogoja (glej v tem smislu sodbo z dne 10. junija 2021, BNP Paribas Personal Finance, od C-776/19 do C-782/19, EU:C:2021:470, točka 31 in navedena sodna praksa).
- 48 Tako je, kar zadeva začetek teka zastaralnega roka, tak zastaralni rok lahko združljiv z načelom učinkovitosti le, če je imel potrošnik možnost, da se seznanj s svojimi pravicami, preden je ta rok začel teči ali je potekel (sodba z dne 10. junija 2021, BNP Paribas Personal Finance, od C-776/19 do C-782/19, EU:C:2021:470, točka 46 in navedena sodna praksa).
- 49 V obravnavanem primeru pa je iz spisa, predloženega Sodišču, razvidno, da razlaga – v sodni praksi – nacionalnih postopkovnih pravil, ki se uporabljajo v postopkih v glavni stvari, ne glede na to, da določajo, da zastaralni rok za vložitev tožbe potrošnika za vračilo neupravičeno plačanih stroškov v zvezi s pogodbami o hipotekarnem kreditu, ki traja deset let, ne more začeti teči, preden se potrošnik ne seznanj z dejstvi, ki pomenijo nepoštenost pogodbenega pogoja, na podlagi katerega so bila ta plačila opravljena, ne zahteva, da mora biti potrošnik seznanjen ne le s takimi dejstvi, ampak tudi s pravno presojo teh dejstev, kar pomeni, da mora biti ta potrošnik seznanjen tudi s pravicami, ki jih ima na podlagi Direktive 93/13.
- 50 Vendar za to, da so podrobna pravila za uporabo zastaralnega roka v skladu z načelom učinkovitosti, ne zadostuje, da ta pravila določajo, da mora biti potrošnik seznanjen z dejstvi, ki pomenijo nepoštenost pogodbenega pogoja, ne da bi se upoštevala, prvič, seznanjenost potrošnika s pravicami, ki jih ima na podlagi Direktive 93/13, in drugič, dejstvo, da ima na voljo dovolj časa, da lahko dejansko pripravi in vloži tožbo za uveljavljanje teh pravic.
- 51 Iz tega sledi, da zastaralni rok, kakršen je zastaralni rok za tožbo za vračilo hipotekarnih stroškov iz postopka v glavni stvari, ni v skladu z načelom učinkovitosti, ker se pri podrobnih pravilih za uporabo tega roka ne upoštevajo zadnjenavedeni elementi.
- 52 Glede vprašanja, ali mora biti potrošnik z nepoštenostjo pogodbenega pogoja in pravicami, ki jih ima na podlagi Direktive 93/13, seznanjen pred začetkom teka zastaralnega roka za vložitev tožbe za vračilo ali pred iztekom tega roka, je treba poudariti, da je pogoj, naveden v točki 48 te sodbe, v skladu s katerim je zastaralni rok lahko združljiv z načelom učinkovitosti le, če je imel potrošnik možnost seznaniti se s temi pravicami, preden je ta rok začel teči ali pa je potekel, izhajal iz sodne prakse Sodišča, da se v vsakem posameznem primeru preuči, ali je konkretni zastaralni rok, skupaj s podrobnimi pravili za uporabo, določenimi z zadevnim nacionalnim pravom, združljiv z načelom učinkovitosti.
- 53 Kot namreč izhaja iz točk od 45 do 47 te sodbe, Sodišče pri razlagi prava Unije, da bi predložitvenemu sodišču dalo koristne napotke, ki mu bodo omogočili presojo združljivosti nacionalnega postopkovnega pravila z načelom učinkovitosti, upošteva vse upoštevne elemente nacionalnega pravnega reda, ki mu jih predloži to sodišče, in ne le pravilo v zvezi z enim od vidikov zadevnega zastaralnega roka, obravnavano ločeno.

- 54 Tako je mogoče, da nacionalno pravilo, v skladu s katerim zastaralni rok ne začne teči, preden se potrošnik ne seznanj z nepoštenostjo pogodbenega pogoja in pravicami, ki jih ima na podlagi Direktive 93/13, ki se zdi *a priori* v skladu z načelom učinkovitosti, vseeno krši to načelo, če trajanje navedenega roka dejansko ne zadostuje, da bi potrošnik lahko pripravil in vložil učinkovito pravno sredstvo za uveljavljanje pravic, ki jih ima na podlagi te direktive.
- 55 Glede na vse zgoraj navedeno je treba na prvi del prvega vprašanja in na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti razlagati tako, da nasprotujeta razlagi nacionalnega prava v sodni praksi, v skladu s katero po razglasitvi ničnosti nepoštenega pogodbenega pogoja, s katerim so potrošniku naloženi stroški sklenitve pogodbe o hipotekarnem kreditu, za tožbo za vračilo takih stroškov velja desetletni zastaralni rok, ki začne teči od trenutka, ko so učinki tega pogoja izčrpani z zadnjim plačilom navedenih stroškov, ne da bi se v zvezi s tem štelo za upošteveno, da je ta potrošnik seznanjen s pravno presojo teh dejstev. Združljivost podrobnih pravil za uporabo zastaralnega roka s temi določbami je treba presojati ob upoštevanju teh podrobnih pravil v celoti.

Drugi del prvega vprašanja

- 56 Predložitveno sodišče z drugim delom prvega vprašanja v bistvu sprašuje, ali je treba Direktivo 93/13 razlagati tako, da nasprotuje razlagi nacionalnega prava v sodni praksi, v skladu s katero je za določitev začetka teka zastaralnega roka za tožbo potrošnika za vračilo zneskov, ki so bili neupravičeno plačani na podlagi nepoštenega pogodbenega pogoja, obstoj ustaljene nacionalne sodne prakse v zvezi z ničnostjo podobnih pogojev mogoče šteti za dokaz, da je izpolnjen pogoj v zvezi s seznanjenostjo zadevnega potrošnika z nepoštenostjo navedenega pogoja in pravnimi posledicami, ki iz tega izhajajo.
- 57 V zvezi s tem je treba, na prvem mestu, opozoriti, da sistem varstva, ki je vzpostavljen z Direktivo 93/13, temelji na pojmovanju, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju glede pogajalske sposobnosti in ravni obveščenosti, zaradi česar pristopi k pogojem, ki jih je predhodno sestavil prodajalec ali ponudnik in na vsebino katerih ne more vplivati (sodba z dne 30. aprila 2014, Kásler in Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, točka 39 in navedena sodna praksa).
- 58 Na drugem mestu, privilegiran položaj, v katerem je prodajalec ali ponudnik glede ravni informacij, ki jih ima na voljo, še vedno velja po sklenitvi pogodbe. Če je bila tako v ustaljeni nacionalni sodni praksi ugotovljena nepoštenost nekaterih standardiziranih pogojev, je mogoče od bančnih ustanov pričakovati, da so o tem obveščene in da zato ukrepajo (glej v tem smislu sodbo z dne 13. julija 2023, CAJASUR Banco, C-35/22, EU:C:2023:569, točka 32).
- 59 Nasprotno pa ni mogoče domnevati, da raven obveščenosti potrošnika, ki je nižja od ravni, ki jo ima prodajalec ali ponudnik, vključuje poznavanje nacionalne sodne prakse s področja prava varstva potrošnikov, čeprav je ta sodna praksa ustaljena.
- 60 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je iz besedila člena 2(b) Direktive 93/13 razvidno, da je varstvo, ki ga daje ta direktiva, odvisno od namenov, za katere deluje fizična oseba, in sicer tistih, ki ne spadajo v okvir njene poklicne dejavnosti. Vendar čeprav se od prodajalcev ali ponudnikov lahko zahteva, da se seznanijo s pravnimi vidiki pogojev, ki jih na lastno pobudo vključijo v pogodbe, ki jih sklenejo s potrošniki v okviru redne poslovne dejavnosti, zlasti ob upoštevanju nacionalne sodne prakse v zvezi s takšnimi pogoji, od potrošnikov ni mogoče pričakovati podobnega odnosa zaradi občasne ali celo izjemne narave sklenitve pogodbe, ki vsebuje tak pogoj.

- 61 Glede na zgoraj navedeno je treba na drugi del prvega vprašanja odgovoriti, da je treba Direktivo 93/13 razlagati tako, da nasprotuje razlagi nacionalnega prava v sodni praksi, v skladu s katero je za določitev začetka teka zastaralnega roka za tožbo potrošnika za vračilo zneskov, ki so bili neupravičeno plačani na podlagi nepoštenega pogodbenega pogoja, obstoj ustaljene nacionalne sodne prakse v zvezi z ničnostjo podobnih pogojev mogoče šteti za dokaz, da je izpolnjen pogoj v zvezi s seznanjenostjo zadevnega potrošnika z nepoštenostjo navedenega pogoja in pravnimi posledicami, ki iz tega izhajajo.

Stroški

- 62 Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopkih pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (deveti senat) razsodilo:

- 1. Člen 6(1) in člen 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah v povezavi z načelom učinkovitosti**

je treba razlagati tako, da

nasprotujeta razlagi nacionalnega prava v sodni praksi, v skladu s katero po razglasitvi ničnosti nepoštenega pogodbenega pogoja, s katerim so potrošniku naloženi stroški sklenitve pogodbe o hipotekarnem kreditu, za tožbo za vračilo takih stroškov velja desetletni zastaralni rok, ki začne teči od trenutka, ko so učinki tega pogoja izčrpani z zadnjim plačilom navedenih stroškov, ne da bi se v zvezi s tem štelo za upošteveno, da je ta potrošnik seznanjen s pravno presojo teh dejstev. Združljivost podrobnih pravil za uporabo zastaralnega roka s temi določbami je treba presojati ob upoštevanju teh podrobnih pravil v celoti.

- 2. Direktivo 93/13**

je treba razlagati tako, da

nasprotuje razlagi nacionalnega prava v sodni praksi, v skladu s katero je za določitev začetka teka zastaralnega roka za tožbo potrošnika za vračilo zneskov, ki so bili neupravičeno plačani na podlagi nepoštenega pogodbenega pogoja, obstoj ustaljene nacionalne sodne prakse v zvezi z ničnostjo podobnih pogojev mogoče šteti za dokaz, da je izpolnjen pogoj v zvezi s seznanjenostjo zadevnega potrošnika z nepoštenostjo navedenega pogoja in pravnimi posledicami, ki iz tega izhajajo.

Podpisi